

Geliş Tarihi / Received: 01.09.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 29.09.2023

Yayın Tarihi / Published: 30.09.2023

Araştırma Makalesi / Research Article

DOI: .....

Makale Künyesi / Citation: Keleş, V. – Kasapoğlu, H. – Oyarçin, K. – Çelikbaş, E. – Kaba, H. – Yılmaz, A. – Kasapoğlu, B. E. – Özmen, S. – Tuğrul, S. (2023). “2019 Yılı Parion Kazıları”, *Anatolian Archeology 2* (Eylül 2023), 1-32.

2019 Yılı Parion Kazıları

2019 Parion Excavations

Vedat KELEŞ – Hasan KASAPOĞLU – Kasım OYARÇİN – Ersin ÇELİKBAŞ – Hazar KABA – Alper YILMAZ – Büşra Elif KASAPOĞLU – Soner ÖZMEN – Sadık TUĞRUL*

ÖZET

Çanakkale ili, Biga ilçesi, Kemer köyü yakınlarında konumlanan Parion antik kentinde bilimsel arkeolojik kazı çalışmaları 2005 yılından itibaren devam etmektedir. Parion kazıları sistemli bilimsel kazıların başlamasıyla birlikte bilim dünyasına birçok arkeolojik veri, ülkemizin kültür envanterine sayısız eser ve arkeoloji camiasına bolca nitelikli personel kazandırarak komplike bir çalışma sahası özellikleri göstermektedir. 2019 yılında antik kentte yapılan çalışmalarda, önceki yıllarda olduğu gibi bölgenin arkeolojik ve kültürel mirasına katkı sağlayacak verilerle birlikte buluntular ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada; başta 2019 yılında antik kentte yapılan kazı çalışmaları, kazılardan elde edilen veriler ve buluntular ile verilerin ve buluntuların yorumlanması konuları üzerinde durulmuştur. Çalışmalar 10 üniversiteden arkeolog, restoratör ve konservatör, antropolog, mimar, harita mühendisi, sanat tarihçisi, epigraf ve çevirmen olmak üzere toplam 41 kişilik multidisipliner bir ekiple

* Prof. Dr. Vedat KELEŞ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Samsun/TÜRKİYE. E-posta: vkelesus@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9521-6469>
Doç. Dr. Hasan KASAPOĞLU, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE. E-posta: hasankasapoglu@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5661-1607>
Doç. Dr. Kasım OYARÇİN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Samsun/TÜRKİYE. E-posta: kasimoyarcin@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5994-8638>
Doç. Dr. Ersin ÇELİKBAŞ, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Karabük/TÜRKİYE. E-posta: ersincelikbas@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7630-4615>
Doç. Dr. Hazar KABA, Sinop Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Sinop/TÜRKİYE. E-posta: hazarkaba@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3369-3363>
Arş. Gör. Dr. Alper YILMAZ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Samsun/TÜRKİYE. E-posta: alperyilmaz.a@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1330-0518>
Dr. Öğr. Üyesi Büşra Elif KASAPOĞLU, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE. E-posta: busraelifkasapoglu@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6813-5054>
Arş. Gör. Soner ÖZMEN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Samsun/TÜRKİYE. E-posta: sonerozmen@outlook.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4363-3660>
Doktora Öğrencisi Sadık TUĞRUL, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Samsun/TÜRKİYE. E-posta: sadiktugrul17@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7737-7728>

sürdürülmüştür. 2019 yılı kazı çalışmalarında Roma Hamamı, Odeion, Akropol Doğu (İç) Sur, Güney-Tavşandere Nekropolisi, Agora/Depo Binası, Tiyatro, Su Kemer, Toprak Kuleler Mevkii Oda Mezarlar ve Sondaj 12 olmak üzere 9 bölgede çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yıl boyunca devam eden çalışmalar yaklaşık 4 ay süreyle arazi, çalışma süresinin tamamı ise, dijital tarama ve belgeleme, restorasyon-konservasyon, antropoloji, turizm geliştirme, rehabilitasyon ve çevre düzenleme çalışmalarını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Troas, Parion, arkeoloji, kazı.

ABSTRACT

Scientific archaeological excavations in the ancient city of Parion, located near Kemer village, Biga district, Çanakkale province, have been conducted since 2005. With the beginning of systematic scientific excavations, Parion excavations demonstrate the characteristics of a sophisticated work site by providing many archaeological data to the academic world, countless artefacts to the cultural inventory of our country and plenty of qualified staff to the archaeological society. In 2019, during the studies carried out in the ancient city, as in previous years, finds were unearthed together with data that will contribute to the archaeological and cultural heritage of the region. In this study; the excavations carried out in the ancient city in 2019, the data and findings obtained from the excavations, and the interpretation of the data and findings were highlighted. The excavations were carried out by a multidisciplinary team of 41 archaeologists, restorators and conservators, anthropologists, architects, geomatic engineers, art historians, epigraphers and translators from 10 universities. In 2019, excavations were carried out in 9 zones including Roman Bath, Odeion, Acropolis Eastern (Inner) Wall, Southern-Tavşandere Necropolis, Agora and Warehouse Building, Theatre, Aqueduct, Toprak Kuleler Locality Chamber Tombs and Drilling 12. The year-long works lasted approximately 4 months in the field, and the entire study period included fieldworks, digital scanning and documentation, restoration-conservation, anthropology, tourism development, rehabilitation and landscaping operations.

Keywords: Troad, Parion, archaeology, excavation.

Giriş

Çanakkale ili, Biga ilçesi, Kemer köyünde yer alan Parion Antik Kenti 2019 yılı kazı restorasyon ve konservasyon çalışmaları kapsamında, Roma Hamamı, Odeion, Akropol Doğu (İç) Suru, Güney-Tavşandere Nekropolisi, Agora ve Depo Yapısı, Tiyatro, Su Kemer, Toprakkule Mevkii Oda Mezarlar ve Sondaj 12 olmak üzere, antik kentin 9 ayrı bölgesinde gerçekleştirilmiştir (**Figür 1**).

I. Roma Hamamı

Roma Dönemi'nde kentin önemli sosyal yapılarından birisi olan Parion Roma Hamamı'nda arkeolojik kazılar 2006 yılında başlanmıştır¹. Parion Roma Hamamı, kent merkezinde Tiyatro'ya 50 m, kuzey sahile 150 m uzaklıkta yer almaktadır². Parion'un bir Grek kentinden Roma kentine dönüşmesiyle beraber MS 2. yüzyılda inşa edilen Roma Hamamı MS 5. yüzyıla kadar çeşitli onarımlarla kullanımda kalmıştır³. MS 5. yüzyıldan sonra ise yapıda işlev değişikliğine gidilmiş ve başka amaçlara hizmet vermeye başlamıştır⁴. Parion Roma Hamamı'nın geçtiğimiz kazı sezonlarından itibaren birbirine bağlı ve bitişik olarak 2019 yılına kadar sekiz bölümü ortaya çıkarılmıştır⁵. Yapı plan özellikleri bakımından sıra tipi hamamlar grubu altında değerlendirilmektedir⁶. Mimari özellikleriyle bölgenin önemli kült merkezi olan

¹ Keleş et al. 2014, 25; Keleş et al. 2015, 53; Yılmaz 2015, 57; Yılmaz & Oyarçin 2017, 283; Oyarçin & Yılmaz 2021, 478-497.

² Yılmaz 2013, 57-66. Bu yayında Roma Hamamı'nın ilk beş yıllık çalışmaları değerlendirilmiştir.

³ Yılmaz 2013, 66; Yılmaz 2022, 153-173; Yılmaz & Yılmaz 2023; 77-97.

⁴ Yılmaz & Acar 2018, 1403-1428; Yılmaz & Yılmaz 2023; 77-97.

⁵ 2018 yılı çalışmaları için Keleş et al. 2020, 392-393.

⁶ Parion Roma Hamamı'nın plan özellikleri için Yılmaz 2022, 153-173.

Apollon Smintheion hamamlarında da olduğu gibi hem Anadolu hem de İtalya özellikleri içerisinde barındırmaktadır⁷. 2019 kazı sezonunda yapının doğu ve kuzey yönündeki mekânlarının açığa çıkarılarak sınırlarının belirlenmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Bu sektörde yapının açığa çıkarılan bölümlerinde ve çevresinde oluşan bitki tabakası ve kesit yıkıntılarının kaldırılmasıyla çalışmalar başlamıştır.

Çalışmalar sırasında 9 numaralı mekânın güney duvarının doğusuna konumlandırılmış praefurniumdan gelen sıcak havanın, mekâna girişini sağlayan 0,45 m genişliğinde 0,65 m yüksekliğindeki servis koridoru tespit edilmiştir. 9 numaralı mekânın güneybatı köşesinde ise batıda bulunan mekâna geçişi sağladığı düşünülen mermer kaplamalı zemin açığa çıkarılmıştır.

1375-1270 numaralı karelağın güneyinde yapılan çalışmalarda ise 9 numaralı mekânın ısıtılması için gerekli sıcak havanın praefurniumun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu alanda batıda yer alan duvarın içinden itibaren doğu-batı doğrultulu bir künk sırası açığa çıkarılmıştır. Bu bölümün batısında yer alan ve praefurnium olduğu düşünülen bölümde gerçekleştirilen çalışmalarda batıda bulunan mekânda tespit edilen doğu-batı doğrultulu künk sırası ile aynı aksta fakat doğu bölümü tahrip olmuş künk sırasına tespit edilmiş ve künk sırasının praefurniumun doğu duvarından çıkış yaptığı gözlemlenmiştir.

Parion Roma Hamamı'nda 1375-1250/1380-1250 numaralı karelağlarda 11 numaralı mekânın kuzeybatısında yer alan zemini mermer plakalarla kaplanmış ve iki girişi bulunan bölümü ortaya çıkarmak amacıyla çalışmalar başlamıştır. Seviye inme çalışmaları sırasında 8 numaralı mekâna kuzeydoğudan geçişi sağlayan kapı eşiğinin doğusunda mermer plakalar in-situ olarak tespit edilmiş fakat plakalarda çatlakların olduğu gözlemlenmiştir. Kapı eşiğinin kuzey ve güney yönünden sınırını belirleyen doğu batı doğrultulu duvarlar tespit edilmiştir. Çalışmaların devamında kapı eşiğinin doğusunda ikinci bir kapı eşiği açığa çıkarılmıştır. Belgeleme işlemlerinin ardından ikinci eşik taşında uzun kullanımdan dolayı yoğun aşınma izleri tespit edilmiştir. Eşik taşının doğusunda gerçekleştirilen çalışmalarda ise iki adet mermer basamak tespit edilmiştir. Birinci mermer basamağın kuzey ve güneyinde kare formlu mermer bloklar gözlemlenmiştir. Blokların üzerinde yer alan kenet izlerinden anlaşıldığına göre girişin her iki yanında heykeltıraşlık eserleri olabileceği düşünülmektedir. Bu veriler ışığında Roma Hamamı'nın gösterişli bir girişe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Roma Hamamı'nda bir başka çalışma alanı olan 1360-1235/40 numaralı karelağlarda, seviye inme ve kesit düzeltme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan seviye inme çalışmaları sırasında 3.00 m uzunluğunda ve 0,70 m genişliğinde bir latrinaya ait mimari bloklarla karşılaşmıştır.

Devam eden çalışmalar daha önce kazıları tamamlanmış olan mekânların çevresinde devam etmiştir. Amaç Roma Hamamı'nın kazı çalışmaları sonuçlandırılmış olan bütün bölümlerinin Laser Scanner ile belgelenebilmesi için gereken çalışma ortamını sağlamaktır. Yapılan temizlik çalışmalarında duvarlarda, kesitlerde ve mekânların dışındaki kazılmamış olan toprak yüzeylerinde bulunan bütün bitki örtüsü temizlenmiştir. Yapılan kapatma uygulamalarından sonra fotografik kayıtlar alınarak çalışmalar sonlandırılmıştır (**Figür 2**).

⁷ Apollon Smintheion hamamları için Kaplan 2023, 23-46.

II. Odeion

2010 yılı itibariyle kazı çalışmalarına başlanan⁸ ve büyük bir bölümü açığa çıkarılan⁹ Odeion'da 2019 yılı kazılarında gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler, yapının doğusundaki sahne binasının ön-dış kısmında, yapıyı oturtulduğu topografyadan soyutlayıp, cephesinin belirgin hale getirilmesi ve ön kısımda yol ve zemin varlığının belirginleştirilmesi amacıyla 1395-1415/1420/1425/1430/1435 numaralı karelaajların doğu 1-1.5 m'lik bölümlerinde seviye inme çalışmaları olarak belirlenmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda yapının doğusunda yapılmış olan bazı geç dönem yapılarına ait mimari kalıntılar tespit edilmiştir. Çalışmalar sonucunda büyük bir bölümü Geç Roma ve Erken Bizans Dönemleri'ne tarihlenen 12 sikke, 1 adet bronz anahtar, 1 adet cam bilezik, terrakotta figürin parçaları ve seramik parçaları ele geçmiştir.

Yapının pulpitum altı su kanalı ile ilgili kısa süreli çalışmada da, sahne binası kuzeyinde, analemma üzerindeki kanal çıkışından kuzeye doğru ortalama 6-7 m'lik bölümü boşaltıldıktan sonra, Odeion'da yaz sezonu kazı çalışmaları sonlandırılmıştır.

Odeion'da 2019 yılı yaz periyodu kazı çalışmalarının yanı sıra, yapının ön cephesinde, güneydoğu bölümde oluşturulmuş mimari taş eser depo-restorasyon platformunda mevcut mimari parçalardan restorasyonu yapılanlar ve henüz tam olarak konumlandırılmamış parçalarda düzenleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda, restorasyonu yapılan, her biri ortalama 1.70 m uzunluğa sahip olması muhtemel antitetik duruşlu iki parçadan oluşan alınlık, platformun güneyinde metal bir sehpa üzerine yerleştirilmiş; bunun hemen kuzey doğusuna, birleşebilen muhtemel parçaları ile arşitrav düzenine ait mimari parçalar, güney doğusuna, kısmi restorasyonla gövde parçası olarak ayağı kaldırılmış yivli sütun tamburları ve bir Korinth tipi sütun başlığı gruplandırılarak konumlandırılmışlardır (**Figür 3**).

III. Akropol Doğu (İç) Suru

Yaklaşık 7.5 km uzunluğunda sur duvarları ile tahkim edilmiş olan¹⁰, Parion kentinin kuzeyinde; anakara ile Marmara Denizi'nin buluştuğu noktada kule yapısından başlayarak kuzey-güney doğrultulu olarak tiyatroya doğru uzayan sur duvarının bir kısmı 2017 ve 2018 kazı sezonlarında gün yüzüne çıkarılmıştı¹¹. 2019 sezonunda gerçekleştirilecek olan çalışmaların öncelikli amacı yapının kültür evrelerini ve dönemini saptamak, gidiş güzergahını belirlemek ve restorasyon çalışmaları ile bir sonraki nesillere aktarmaktır. Bunun yanında diğer bir hedef ise korunan yüksekliği ile görsel anlamda ziyaretçilerin ilgisini çekerek kentin turizm destinasyonuna katkı sağlamaktır.

Doğu Kule ile Taş Kule arası mesafe yaklaşık olarak 75 m olup, daha önce yapılan çalışmalar ile kuzey kısmı açılan alanda göçükler ve tamirat izleri tespit

⁸ Başaran et al. 2012, 28.

⁹ Kasapoğlu & Başaran 2021, 247-248.

¹⁰ Başaran 1999, 351; Ergürer & Genç 2013, 43.

¹¹ Keleş et al. 2019, 607; Keleş et al. 2020, 397-398.

edilmiştir. 2019 kazı sezonu kapsamında Doğu Kule’den itibaren kuzey yönde 45 m’lik alanda, 5x5 m ölçülerindeki 19 adet kareyaj belirlenerek çalışmalara başlanmıştır.

5710/15-6880 numaralı kareyajda ortaya çıkarılan duvar ile kuzey-güney yönde uzayan sur duvarının kesiştiği noktada, deniz seviyesinden 5.90 m kotta bir maşrapa parçasının içerisinde yoğun olarak korozyona uğramış olan 475 adet sikkeden oluşan bir define bulunmuştur. Sikkeler üzerinde gerçekleştirilen restorasyon ve konservasyon çalışmalarının ardından büyük bir çoğunluğunun düşük kondisyonlu olduğu anlaşılan sikkelerin, 1’inin Hellenistik Döneme geri kalan 474 sikkenin Geç Roma Dönemi’ne tarihlendiği tespit edilmiştir. Geç Roma Dönemi’ne tarihlenen 474 sikkenin hem düşük maden kaliteleri hem de bulunduğu ortamda aldığı yoğun nem yüzünden oldukça düşük kondisyonlu olmaları nedeniyle sadece 234’ünün imparatoru okunabilmiştir. 157 sikkenin ise, ön yüz lejandları okunmamasına rağmen arka yüz tiplerinden yola çıkılarak MS 348-423 yılları arasında darp edilmiş oldukları tespit edilmiştir¹². Her ne kadar definedeki sikkelerin aşırı korozyon ve bozulma nedeniyle 83’ünün imparatoru ve darp yılı belirlenemediğinden definenin kesin gömü tarihi hakkında net bir şey söylenemese de, 204 sikkenin MS 395-423 yılları arasına tarihlenmesi definenin gömü tarihinin MS 5. yüzyılın ilk çeyreği olduğuna işaret etmektedir¹³.

Çalışmalar güney yöne kaydırılarak 5710/15-6875 ve numaralı 5715-6870 kareyajları kapsayan çalışma sonucunda Doğu Kule açığa çıkarılmıştır. Çalışmalar esnasında Doğu Kule’nin kuzey cephesi büyük oranda tahribata uğramış olarak gün yüzüne çıkarılmıştır. Alanın doğusundan geçen modern yolun tahrip ettiği kulenin kuzey cephesine ait blok taşların çok azı korunagelmiş olup, iç tarafında yer alan moloz taşların ise harç yardımı ile gelişigüzel üst üste bindirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu duvarı oluşturan blok taşların üst yüzeylerinde usta işareti ya da blok sıralarını düzene sokmak için üretim atölyesinde kazınan işaretlerin varlığı tespit edilmiştir.

Doğu Kule’nin güney cephesi batı yönde sonlanmış olup, hemen bitişiğinde harçlı olarak kesme taşlar ile örülen sur duvarının devamına rastlanmıştır. Sur duvarının bu noktada köşe yaparak batı yönde devam ettiği görülmüştür. Örgü teknikleri farklı olan sur duvarı ve kule duvarının çağdaş olmadığı, ihtiyaca yönelik olarak doğu kulenin daha geç bir tarihte sur duvarına bitişik olarak inşa edildiği tespit edilmiştir.

2019 yılı çalışmaları kapsamında yine 6850-5700 ve 6850-5705 kareyajlarına giren alanlarda gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında, ortalama 0.80 m derinliğindeki bir yangın tabakası içerisinde mimari kalıntılar, Roma ve Erken Bizans Dönemlerine tarihlenen seramik, pişmiş toprak figürin, kiremit ve cam parçaları, metal cürufklar, bir adet bronz yüzük, çok sayıda metal çivi parçaları, üç adet kemik obje, hayvan kemiği parçaları, istiridye kabukları ve 39 sikke ele geçmiştir. Yangın tabakası içerisinde tespit edilen söz konusu tüm eserler oldukça yoğun ateşe maruz kaldıklarından dolayı üzerleri tamamıyla yangın izleri ile kaplı olarak ele geçmiştirlerdir. Sur duvarındaki bir tahribat dönemine işaret eden yangın tabakasında bulunan 39 sikkenin 1’i Parion, 2’si

¹² Keleş & Oyarçin 2022, 21-23.

¹³ Keleş & Oyarçin 2022, 25.

Alexandria Troas kentine ait Roma eyalet sikkeleri iken, geri kalan sikkelerin tamamı Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir¹⁴. Yangın tabakasında ele geçen Erken Bizans sikkelerinin çoğunluğu MS 602-615 yılları arasında darp edilmiştir ve sikkelerin en geçi MS 615 yılına tarihlenmektedir. Bütün bu veriler, Akropol Doğu (İç) Surlarında bir yangın sonucu oluşan tahribatın, MS 602-615 yılları arası darp edilen sikkelerin yoğun olarak sirkülasyonda olduğu, MS 615 yılı veya birkaç yıl sonrası bir tarihte gerçekleştiği izlenimi uyandırmaktadır¹⁵.

Yine 5705-6870 numaralı karelajda yapılan çalışmalar sırasında, kırık ve eksik heykel parçasına, 5710-6870 numaralı karelajda ise yıkıntı içerisinde bir adet mermer sunağa rastlanmıştır. Üzerinde 13 satır Grekçe yazıtın bulunduğu sunağın epigrafik ön incelemeleri, yeraltı oda mezarında konumlandırılan bir mezar sunağı olduğunu göstermektedir (**Figür 4**).

IV. Güney-Tavşandere Nekropolisi

Güney-Tavşandere Nekropolisi'nde gerçekleştirilen çalışmaların amacı gömü evrelerini ve dönemini saptamak, alan seçimi ve düzenlenişini görmek ve restorasyon çalışmaları ile tahrip olan mezarları sağlamlaştırmak olmuştur (**Figür 5**). 1535-2300 numaralı karelajda gerçekleştirilen seviye inme çalışmalarında 8 adet mezar tespit edilmiştir.

M 224 Numaralı Mezar: Karelajın doğu kesiminde M 224 numaralı kiremit mezara rastlanmıştır (**Figür 6**). Deniz seviyesinden 7.30 m kotta tespit edilen mezar doğu-batı yönde konumlandırılmıştır. Mezarın üst örtüsü tamamen tahribata uğramıştır. 0.45x0.35 m ölçülerinde korunagelen mezarın batı kesiminde, ayakucuna ya da başucuna konulan Korinth tipi stroter dik olarak yerleştirilmiştir. Mezar içerisinde görülen kül ve kemik kalıntılarında birincil kremasyon gömü biçiminin tercih edildiği anlaşılmıştır. Kemik parçaları, bireyin yaş ve cinsiyet tayini için yetersiz kalmıştır. Mezar içerisine üç adet pişmiş toprak unguentarium, bir adet pişmiş toprak testi gövdesi ve bir adet pişmiş toprak kandil, batı yönde dışına ise dört adet pişmiş toprak unguentarium bırakılmıştır¹⁶. Mezar konteksti, MS 1. yüzyıl sonu-MS 2. yüzyıl ilk yarısı arasına tarihlendirilmiştir.

M 225 Numaralı Mezar: Karelajın kuzeydoğu çeyreğinde M 225 numaralı kiremit mezar tespit edilmiştir (**Figür 7**). Deniz seviyesinden 7.30 m kotta tespit edilen mezar, doğu-batı yöndedir. Mezarın üst örtüsü karşılıklı üçer adet 70x50 m ölçülerinde Korinth tipi stroterin çatılması ile kapatılmıştır¹⁷. Mezar ölçüleri; uzunluğu 1.90 m, genişliği ise 0.75 m'dir. Başu batıda bulunan bireyin, gömü uygulaması inhüstasyon, gömü biçimi ise dorsaldır (**Figür 8**). Bireyin cinsiyeti erkek, yaşı ise erişkin olarak tespit

¹⁴ Keleş & Oyarçin 2020, 54.

¹⁵ Keleş & Oyarçin 2020, 55.

¹⁶ Unguentariumlar için Günay 1989, çiz. XVIII: c; Aydın Tavukçu 2007, kat. no. 139; Ayça-Polat 2005, BK. 74; Ergüner 2012, kat. no. 83; Kandil için Heimerl 2001, kat. no. 337, 340; Tek kulplu testi için Aydın Tavukçu 2007, kat. no. 89; Kasapoğlu 2008, kat. no. 56; Ergüner 2012, kat. no. 134.

¹⁷ Carter 1998, 93, fig. 3.37, 3.38, 94, fig. 3.39, 3.40, 3.41, 95, fig. 3.42, 3.43, 96, fig. 3.44; Kaya 2006, res. 60-65; Şirin & Kolağasıoğlu 2017, 1-29, res. 15a, 15b, 21a, 24a; Şahin 2018, 2788-2812, res. 17.

edilmiştir. Bireyin sağ eline pişmiş toprak iç gövdeli unguentarium bırakılmıştır¹⁸. Mezar, MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

M 226 Numaralı Mezar: Karelajın güney kesiminde, deniz seviyesinden 7.30-7.00 m kotta kiremit mezara rastlanmıştır (**Figür 9**). Mezarın batı çeyreğinin tamamen tahribata uğradığı görülmüştür. Doğu-batı doğrultulu M 226 numaralı mezar, karşılıklı iki adet 0.80x0.40 m ölçülerinde Lakonia tipi stroterle¹⁹ çatılarak kapatılmıştır. Kiremitlerin bitiş noktaları ile korunan sınırları belirlenen mezarın uzunluğu 1.70 m, genişliği 0.50 m'dir. Mezar içerisinde iki birey tespit edilmiştir. Çoklu gömüye sahip mezarda, ilk gömü evresine ait iskelet kemiklerinin bir kenara toplandığı ve ikinci bireyin gömüldüğü tespit edilmiştir. İlk gömü evresindeki bireyin cinsiyeti kadın, yaşı ise orta erişkindir (**Figür 10**). İlk bireyin gömüldüğü tabakada iki bronz sikke ele geçmiştir. Mezarın ikinci gömü evresinde ise inhüstasyon gömü uygulamasına yer verilen birey, dorsal olarak uzatılmıştır (**Figür 11**). Başı batıda yer alan bireyin cinsiyeti erkek, yaşı ise orta erişkindir. İkinci birey, iki adet pişmiş toprak unguentarium, tek kulplu testi, cam unguentarium ve bronz sikke ile gömülmüştür²⁰. Kharon sikkeleri yardımıyla ilk gömünün Antonius Pius Dönemi (MS 138-161) ve sonrasında, ikinci gömünün ise Marcus Aurelius Dönemi (MS 161-180) ve sonrasında yapıldığı belirlenmiştir.

M 227 Numaralı Mezar: Karelajın doğu kesiminde deniz seviyesinden 7.30-7.00 m kotta, M 227 numaralı kiremit mezar tespit edilmiştir. Doğu-batı yönde konumlandırılan mezarın üzeri Korinth tipi stroterler ile kapatılmıştır. Fakat tahribattan dolayı, mezar formu bozulmuştur. Mezarın batısı, taş blok ile sınırlandırılmıştır. Mezar korunan ölçüleri; uzunluğu 1.50 m, genişliği ise 0.60 m'dir. Başı batı yönde bulunan bireyin, gömü uygulaması inhüstasyon, gömü biçimi ise dorsaldır (**Figür 12**). Ahşap tabut içerisinde gömülen bireye ait iskelet ölçüleri, 1.62 m uzunluğa (korunan), 0.40 m genişliğe sahiptir. İskeletin ayak kemiklerinin tamamen tahrip olduğu görülmüştür. Bireyin cinsiyeti kadın, yaşı ise orta erişkin olarak tespit edilmiştir. Bireyin sağ kolu üzerine bronz ayna²¹, ağzına ise Kharon sikkesi bırakılmıştır. Mezar konteksti, MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

M 228 Numaralı Mezar: Karelajın güneydoğu çeyreğinde deniz seviyesinden 7.30-7.00 m kotta M 228 numaralı tahrip olmuş mezara rastlanmıştır (**Figür 13**). Mezar formu ve iskelet büyük oranda tahrip olmuştur. Bütünlük gösteren femur, tibia ve fibula kemiklerinin korunan ölçüleri; uzunluğu 0.92 m, genişliği ise 0.28 m'dir. Doğu-batı doğrultulu mezarda bireyin başı doğu yönde konumlandırılmıştır. Gömü

¹⁸ İç gövdeli unguentarium için Kunisch 1972, 101, lev. 69, no. 388-390; Knigge 1976, lev. 69, no. 388-390; Dusenbery 1998, 228, fig. S142-1; Dünder 2006, 95, kat. no. U113-114, 96, kat. no. U117; Dünder 2008, lev. 11, U94-U101, lev. 12, U102; Mert et al. 2018, 203-254, res. 19, no. 16.

¹⁹ Dışbükey semerdam kiremit mezarın örnekleri için Carter 1998, 97, fig. 3.47, 3.48, 98, fig. 3.51, 3.52, s. 99, fig. 3.55; Kaya & Tan 2006, 41-52, res. 3-4, 6-7 (Bizans Dönemi); Özudođru 2018, 120, fig. 17.

²⁰ Unguentariumlar için Bujukliev 1986, 119, 228; Günay 1989, lev. XXV: a; Lafli 2003, taf. 159b; Aydın Tavukçu 2007, kat. no. 189; Athi-Akbuz 2008, lev. 24, şek. 83; Ergürer 2012, kat. no. 115, 116; Cam unguentarium için Hayes 1975, 145, 611, plt. 37, 611 262, 259; Lightfoot & Arslan, 1992, 137, 204. Birinci gömü evresinde bırakılan sikke için BMC Mysia, 98; SNG Deutschland, München, plt. 83, no. 2353; SNG France 5, Mysie, no. 1474. İkinci gömüde bırakılan sikke için RPC IV.2, 11253.

²¹ Ayna için Fremersdorf 1926, abb. 10/8; Gjerstad et al. 1935, lev. LXVIII/55; Carington-Smith 1982, plt. 41/1; Sorokina & Treister 1983, res. 1/6-8; De Juliis 1985, 422, LXXVI/2; Triester 1994, fig. 2:1-3; Dusenbery 1998, H25/3, S143-22; sikke için RPC IV.2, 612.

uygulaması inhümasyon, gömü biçimi ise dorsaldır. Bireyin cinsiyeti erkek, yaşı ise genç erişkin olarak tespit edilmiştir.

M 229 Numaralı Mezar: Karelajın kuzeybatı çeyreğinde, deniz seviyesinden 6.50-5.80 m kotta tespit edilen kiremit mezar kuzeybatı-güneydoğu yönde konumlandırılmıştır (**Figür 14**). Stroterlerin hemen altında ahşap tabuta ait 29 adet demir çivi bulunmaktadır. Demir çiviler, bireyin ahşap tabut içerisinde gömü çukuruna yerleştirildiğini göstermektedir. Ahşap tabutun üzeri üç adet Lakonia tipi stroterin yan yana yatay olarak yerleştirilmesi ile kapatılmıştır. Baş ve ayakucu ise Korinth tipi stroterlerin dik olarak yerleştirilmesi ile sınırlandırılmıştır. Mezarın uzunluğu 2.10 m, genişliği ise 0.50 m ölçülerindedir. Baş güneydoğu yönde bulunan bireyin, gömü uygulaması inhümasyon, gömü biçimi ise dorsaldır (**Figür 15**). İskelet ölçüleri; uzunluğu 1.30 m, genişliği ise 0.32 m'dir. Bireyin cinsiyeti kadın, yaşı ise genç erişkin olarak tespit edilmiştir. Ahşap tabut içine; 17 adet pişmiş toprak unguentarium, cam unguentarium, pişmiş toprak testi, pişmiş toprak maşrapa, 2 adet cam yüzük, 3 adet yüzük taşı, 2 adet taş boncuk, bronz kaşık, bronz ayna, ahşap sandığa ait bronz bağlantı parçaları, kilit aksamı bırakılmıştır²². Ahşap tabut dışında; pişmiş toprak kase, pişmiş toprak kandil, kemik kutu, kemik pyksis ve karıştırma taşı-tablası ele geçmiştir²³. Mezar konteksti MS 1. yüzyıl sonu-2. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

M 231 Numaralı Mezar: Karelajın kuzeydoğu çeyreğinde M 231 numaralı ahşap tabut mezar tespit edilmiştir (**Figür 16**). Deniz seviyesinden 6.30-6.00 m kotta tespit edilen mezar, doğu-batı yöndedir. Mezarın korunan ölçüleri; uzunluğu 0.60 m, genişliği ise 0.38 m'dir. İnhümasyon gömü uygulamasına yer verilen bireye ait kemikler büyük oranda tahrip olmuştur. Sağ femuru korunagelen bireyin yaş ve cinsiyet tayini yapılamamıştır. Mezar kontekstinde; bronz strigilis, 3 adet pişmiş toprak unguentarium, 2 adet kandil ve cam parçaları ele geçmiştir²⁴.

M 232 Numaralı Mezar: Karelajın doğu kesiminde M 232 numaralı kiremit mezara rastlanmıştır (**Figür 17**). Deniz seviyesinden 6.30-6.10 m kotta tespit edilen mezar doğu-batı yönde konumlandırılmıştır. Korinth tipi stroterler büyük oranda tahribata uğramıştır. İskelet çevresinde tespit edilen çiviler, bireyin genişliği 0.44 m ölçülerindeki ahşap tabut/sal ile gömüldüğünü göstermektedir. Mezarın ölçüleri; uzunluğu 0.80 m (korunan), genişliği ise 0.44 m ölçülerindedir. Baş doğuda bulunan bireyin, gömü uygulaması inhümasyon, gömü biçimi ise dorsaldır. Mezar içerisinde Kilit aksamı, tutamak ve aplikler, bir adet metal obje, bir adet bronz sonda, pişmiş

²² Armudi-uzun çan gövdeli unguentariumlar için Meriç 2002, taf. 97, K498; Günay 1989, 73, çiz. XXV a-b-c, kat. no. 104-107-106, çiz. XXIV a, kat. no. 102; Günay-Tuluk 1999, 139, taf. 8 e; 139, 156, kat. No. 126-126, taf. 10 a-b; Ergürer 2012, 50-53, kat. no. 102-109, Lev. 49-52; Konik kaideli unguentariumlar için Yaraş 2018, 74-75, fig. 2; Cam unguentariumlar için Okunak, 2005, 34, 64, 81, 143, 176, kat. no. 14, çiz. 35, res. 39; Bujukliev 1986, 127, taf. 25, nr. 332-338; Ergürer 2012, 53-55, kat. no. 110-114, Lev. 53-54; Maşrapa için Ergürer 2012, 84-85, kat. no. 151-154; Bronz ayna için Çelikbaş 2016, 120-122; Şahin 2010, lev. 8, B19-21.

²³ Kase için Robinson 1959, 48, plt. 8, H 12; Pyksis için Yılmaz 1995, 395, 412, res. 11-12; Dusenbery 1998, 1048-1053, S. 144.5A-B-C, S153.12, S.219.5-6, S.205.8, S.207.10, S.208.2, S.220.1.

²⁴ Strigilis için Başaran & Kasapoğlu 2013, şek. 8, M 128; Çelikbaş 2016, 431, kat. no. N7; Şimşek et al. 2011, 382, kat. no. 20; Sulan 2018, 108, kat. no. 45; Pişmiş toprak unguentarium için Atlı-Akbuz 2008, 102, lev. 24, şek. 83; Bujukliev 1986, 119, fig. 227; Dusenbery 1998, 801, no. XS-197; Ergürer 2012, 55; Güngör 2005, 134, lev. 42; Yıldız 2016, 24, fig. 11; Sulan 2018, 87, kat. no. 4; Pişmiş toprak kandil için Aydın Tavukçu 2007, kat. no. 226, 141, çiz. 172; Bailey 1988, plt. 89, Q2849.

toprak maşrapa ve kireçtaşı plaka ele geçmiştir. Mezar konteksti, MS 1. - 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

V. Agora ve Depo Binası

2006 yılında köylüler tarafından Harman yeri olarak adlandırılan alanda 1997 yılı yüzey araştırmalarında tespit edilen düzgün mermer bloklardan oluşan kalıntının işlevinin anlaşılması amacıyla SDJ I (Sondaj I) adıyla bu yapıdaki ilk kazı çalışmalarına başlanılmıştır²⁵. 2006 yılından 2017 yılına kadar kesintisiz olarak devam eden kazılarda Hellenistik duvarlar, onun üzerinde düzgün kesme taş bloklara sahip Roma yapısı ve birbirine paralel ve hemen hemen aynı ölçülere sahip geç dönem eklentileri ortaya çıkarılmıştır²⁶. 2017 kazı sezonunda çalışmalarına ara verilen Parion Agora ve Depo binasında²⁷, 2019 yılı çalışmalarında temel amaç yapının güney, kuzey ve batı sınırını ve yapının genel planını açığa çıkartmak amacıyla tekrar başlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 29.07-29.08.2019 tarihleri arasında yapının güney batı bölümünde 1355-1355/1355-1350 numaralı karelajda ve kuzey bölümünde 1375-1340, 1370-1340 numaralı karelajlarda kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 1355-1355/1355-1350 nolu karelajdaki kazı çalışmalarına, alanın genelinde anakaya zemine ulaşıldığı için son verilmiştir. Ayrıca 1360-1350 nolu karelajda görülen mermer döşeli caddenin batı yönünde devam etmediği netlik kazanmıştır.

Agora ve Depo Binası'nda 2019 yılında 1355-1355/1355-1350, 1375-1340, 1370-1340 numaralı karelajlarda gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında tamamına yakını Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen 69 sikke, 18 adet kemik obje, 16 adet metal obje, 12 adet terrakotta figürin parçası, 1 adet cam obje, 1 adet taş kap parçası, 2 adet ağırşak, çok sayıda etütlük mahiyette cam ve seramik kap parçası, metal obje parçaları, cam ve metal cürufları ve çiviler ele geçmiştir (**Figür 18**).

VI. Tiyatro

MS 1. yüzyılda inşa edilen Parion Tiyatrosu devam eden süreçte çeşitli değişikliklerle günümüze kadar ulaşmıştır. Konumlandırıldığı arazinin avantajlarından yararlanmak isteyen mimarlar tiyatroyu bir tepenin yamacına inşa etmişlerdir. 2006 yılında itibaren arkeolojik kazıların sürdürüldüğü yapıdan çalışmalar daha çok sahne binasında gerçekleştirilmiştir²⁸. Parion Roma Tiyatrosu'nda 2019 kazı sezonunda postsceanium bölümünün kuzeydoğu dış hattında seviye inme çalışmaları ile duvarın doğu cephesini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Genel temizlik sonrasında 1300-1260/1305-1260/1300-1265/1305-1265 numaralı karelajlarda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1300-1260/1305-1260 numaralı karelajlarda özellikle 5. tabaka içerisinde çöplük olarak nitelendirilebilecek buluntu yoğunluğu ile karşılaşmıştır. Çalışmaların devamında postsceaniumun bulunduğu alanın kuzeydoğusunda yer alan mermer blokların seviye inildikçe güney ve doğu yönünde dışarı doğru çıkıntı yaptığı ve her bloğun bir önceki bloktan daha geniş olduğu tespit edilmiştir.

²⁵ Ergüner 2015, 49.

²⁶ Ergüner 2012, 15.

²⁷ Keleş et al. 2019, 603.

²⁸ Parion Tiyatro hakkında daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar ve mimarisi hakkında detaylı bilgi için Başaran & Ergüner 2018.

Karelajın kuzeydoğusunda yapılan çalışmalarda güneydoğu kuzeybatı doğrultulu duvarla bağlantılı, doğu batı yönünde uzanan yeni bir duvar tespit edilmiştir. Duvarın karelaj sınırları içerisindeki uzunluğu 1.25 m genişliği 0.55 m olarak ölçülmüştür. Duvarların iç tarafında kalan kısımlarının üzerlerinde in-situ renkli duvar sıvaları ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu sıvalar en üstten en altta doğru beyaz siyah ve kırmızı renklidir. Sıvaların olduğu duvarlarda koruma ve sağlamlaştırma amacıyla çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Sıvalarda öncelikle temizleme daha sonrasında bordür çalışması yapılmıştır.

İlerleyen çalışmalarda 5.40 m seviyede irili ufaklı moloz taşların sıkıştırılması ile oluşturulmuş aralarında harç bulunmayan zemin olabileceği düşünülen bir alanla karşılaşmıştır. 1305-1265 numaralı karelajın güneyinde gözlemlenen geç döneme tarihlendirilen duvarın sınırı belirlenmiştir. Söz konusu duvarın kuzey güney doğrultulu duvarla bağlantı noktası belirlenmiştir.

Çalışmalar sırasında Arkaik, Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlendirilen seramik parçaları, 99 adet terrakotta figürin parçası, 49 adet cam obje parçası, 29 adet metal obje parçası, 17 adet kemik obje parçası, 12 adet kandil parçası, 5 adet sikke, 2 adet künk parçası ve metal çiviler ele geçmiştir (**Figür 19**). 2019 yılı çalışmaları tiyatro inşa edilmeden önce burada önemli bir Hellenistik yapının yer aldığı görülmektedir. Roma Dönemi'nde bu yapı grupları büyük oranda tıraşlanıp kütleli yapı blokları Hellenistik yapıları üzerinde inşa edilmiştir. Böylelikle kent bir Grek polisinden bir Roma kentine dönüştürülmüştür²⁹. Bu etki kentin tüm mimarine yansımıştır.

VII. Su Kemerleri

Kemer köyü girişinde, Parion antik kenti sit sınırları içerisinde yer alan Roma Dönemi'ne ait Su Kemerleri'nde geçmiş çalışmalar³⁰, mevcut durumda ve gelecekte Su Kemerleri'nin mimarisinin ortaya konması, restitüsyonu için veri sağlanması ve bir destinasyon merkezi haline gelmekte olan Parion antik kentinin görselliğini arttırması amacıyla başlanmıştır. 2019 yılı çalışmaları kapsamında çalışmalar üç ayrı alanda kazı çalışmasının yanı sıra çevre düzenlemesi olarak gerçekleştirilmiştir. Kazı alanları SK-4, SK-6 ve SK-7 karelajleri olmak üzere plan üzerinde gösterilmiştir. Ayrıca Su Kemerleri hattı üzerinde Kemer köyüne giriş yolu ve Kemer Çayı kenarında bulunan yapıya ait blok taşların alanda hazırlanan rezerv alanlarına taşınması ve alan düzenlemesi bir diğer çalışmayı ihtiva etmektedir.

Çalışmalar sırasında elde edilen buluntular arasında; 1 adet sikke, 1 adet kurşun kenet, seramik parçaları, künk parçaları, mermer boru parçaları ve demir objeler yer almaktadır.

Su Kemerleri hattı üzerinde Kemer köyüne giriş yolu ile Kemer Çayı kenarında ve içerisinde bulunan yapıya ait blok taşların Su Kemerleri kazı alanında hazırlanan rezerv alanlarında istiflenmesi ve tasniflenmesi yanı sıra Parion antik kenti bilgilendirme tabelası etrafında çevre düzenlemesi yapılmıştır (**Figür 20**).

VIII. Toprak Kuleler Mevkii Oda Mezarlar

²⁹ Başaran & Yılmaz 2021, 121.

³⁰ Keleş et al. 2016, 25-31; Keleş et al. 2018, 605-606; Keleş et al. 2018 193-194; Yılmaz 2018, 199-208; Keleş et al. 2020, 401-402.

Parion antik kentinin güneydoğusunda, günümüz Toprakkule mevkinde yer alan Oda Mezarlar’da³¹ gerçekleştirilen 2019 yılı çalışmaları iki amaç doğrultusunda şekillenmiştir. İlk amaç sıra halinde inşa edilmiş olan 5 adet mezarın devamlılığını tespit etmek, ikinci amaç ise önceki sezonlarda gerçekleştirilen bir sondaj ile tespit edilmiş olan kiremit mezarın benzer veya çağdaşlarını bulmaktır. Böylece alanın bir tam bir “nekropolis” kimliğine sahip olup olmadığının veya başka tipte mezarlara ev sahipliği yapıp yapmadığının anlaşılması amaçlanmıştır.

Oda Mezarlar 2019 yılı kazısı, sıra halinde doğu-batı uzantılı ilerleyen mezarların doğu yönünde ana kayaya yaslanacak şekilde sonlandığını göstermiştir. Mezarlar boyunca devam eden sıkıştırılmış toprak zemininin bu alanda da devam ettiği ve ana kaya ile arasına bir istinat duvarı örülerek kuzeyde sınırlandırıldığı da açıklık kazanmıştır. İstinat duvarının kesit içine ilerlemesi Oda Mezarların belki kısa bir kesintinin ardından bu yönde yeni mezarlarla devamlılık gösteriyor olabileceğine işaret etmektedir. İstinat duvarı önüne açılan Açma 4’te ulaşılan urne mezara ait çukur ile buradan ele geçen unguentariumlar alanda başka gömülere de yer verilmiş olabileceği izlenimi uyandırmaktadır. Özellikle unguentariumlar alanın MÖ 1. ve MS 1. yüzyıllar arasında, Oda Mezarlar’dan nispeten daha erken gömülere ev sahipliği yapmış olabileceği dolayısıyla Oda Mezarlar öncesi buranın yine bir mezarlık alanı olarak kullanıldığına işaret etmektedir (**Figür 21**).

IX. Sondaj 12 (SDJ 12)

Yamaç Hamamı’nın hemen önündeki parselde 2015 yılı GPR taramasında tespit edilmiş olan bazı duvarların açığa çıkarılması, karakterlerinin anlaşılması ve ait oldukları olası yapılaşmanın tespiti için söz konusu alanda Sondaj 12 (SDJ 12) adında ve 5850 - 6795 numaralı kareyaj içerisine denk gelen yeni bir açma açılmıştır.

Çalışmaların -1.35 m (+4.70 m kot) seviyeye inmesini takiben yoğun miktarda tessera parçalarına rastlanılmaya başlanmıştır. Ardından açmanın güney batı bölümünde yaklaşık olarak -1,45 m (+4.60 m kot) seviyede yatak harçları üzerinde korunagelmış kısmi mozaikli taban kalıntılarına ulaşılmıştır. Oldukça kötü durumda, farklı seviyelerde ve dağınık haldeki bu kısmi taban belgelenecek koruma altına alınmıştır.

Açmanın batı kısmında mozaik taban olma ihtimali yüksek bir zemine ulaşıncaya SDJ 12 bünyesindeki çalışmalar sonlandırılmıştır. Sondaj, genel kesit-açma içi temizliği ve belgeleme çalışmalarının ardından etrafı korumaya alınarak kapatılmıştır (**Figür 22**).

SDJ 12 bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalar 2015 yılı GPR verilerinin bu bölgede güvenilir sonuçlar sunduğunu gösterme açısından önem arz etmektedir. GPR sonuçlarında tespiti yapılmış olan dikdörtgen formlu ve çok bölümlü yapının, en azından iki mekânı SDJ 12 bünyesinde yürütülen çalışmalarla tespit edilebilmiştir. Mevcut çalışmalar, yapının işlevi veya karakteri hakkında herhangi bir çıkarıma varmak adına yeterli değildir. Ancak Duvar 1a-c, sergiledikleri örgüler bağlamında özellikle Roma Hamamı ile benzerlikler sunmaktadır. Bu tespit ışığında Roma

³¹ Sulan 2018, 17-56; Kaba et al. 2019, 488-489.

Hamamı için öne sürülen MS 1.-2. yüzyıl arası inşa tarihini SDJ 12'ye denk gelen yapı için de önerebilmek mümkün görünmektedir.

Açmanın doğu kısmında yer alan Duvar 1a ve 1c'nin doğrudan ana kaya üzerine oturtulması ancak temel seviyelerinde Hellenistik Dönem'e tarihli sikke ve seramiklerin ele geçmesi dikkat çekicidir. Eldeki kısıtlı veri ışığında olasılıkla SDJ 12 ile tespit edilen yapının temel seviyelerinde Hellenistik Dönem dolgunun kullanılmış olabileceği öne sürülebilmektedir. Yüzeye yakın tespit edilmiş olan Duvar 2a-b ise yapının oldukça geç dönemlerde tamamen dolgu toprak ile doldurulduğunu ve söz konusu bu iki duvarın dolgu üzerine yükseltildiğini düşündürmektedir. SDJ 12 ile tespit edilmiş olan yapının kesin işlevi yanında tarihlenmesi de ancak ilerleyen yıllarda yapılacak genişleme çalışmaları ile mümkün olacaktır.

Sonuç

Parion 2019 yılı kazı çalışmaları kapsamında, Roma Hamamı, Odeion, Akropol Doğu (İç) Sur, Güney-Tavşandere Nekropolisi, Agora/Depo Binası, Tiyatro, Su Kemerli, Toprak Kuleler Mevkii Oda Mezarlar ve Sondaj 12 olmak üzere dokuz farklı sektörde arkeolojik kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2019 yılı Parion kazılarında söz konusu dokuz sektörde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda 560 adet envanterlik ve 737 adet etütlük eser bulunmuştur. 2019 yılı Parion Roma Hamamı kazıları sonucunda yapının gösterişli bir girişe sahip olduğu anlaşılmıştır. Yine Roma Hamamı'nda bir başka çalışma alanı olan 1360-1235/40 numaralı karelajlarda ise, hamamın latrina bölümüne ulaşılmıştır. Odeion'da yapının doğusundaki sahne binasının ön-dış kısmında, yapıyı oturtulduğu topografyadan soyutlayıp, cephesinin belirgin hale getirilmesi ve ön kısımda yol ve zemin varlığının belirginleştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda Odeion'un işlev dışı kaldıktan sonraki Erken Bizans Dönemi yapılarına ait mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Parion Akropolü Doğu (İç) Suru kazılarında ise 475 adet sikkeden oluşan gömü tarihinin MS 5. yüzyılın ilk çeyreği olan bir Geç Roma definesi bulunmuştur. Söz konusu define ve sur duvarlarında yoğunlaşan arkeolojik kazı çalışmalarından elde edilen yeni veriler sayesinde, MS 11-12. yüzyıllarda inşa edildiği düşünülen Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarının, ilk inşa evresinin söz konusu tarihten çok daha erken olduğu anlaşılmıştır. Şu ana kadar sur duvarında gerçekleştirilen arkeolojik kazılardan elde edilen veriler, Parion Akropolü Doğu (İç) Surlarının, bölgede yoğunlaşan Goth ve Hun akınlarına karşı Geç Roma Dönemi'nde inşa edildiğine işaret etmektedir. Akropol Doğu (İç) Suru 2019 yılı kazılarında elde edilen bir diğer önemli arkeolojik veri ise, ortalama 0.80 m derinliğinde yaklaşık 10x5 m. boyutlarında bir yangın tabakasının ortaya çıkarılmasıdır. Yangın tabakasında çok sayıda Geç Roma ve Erken Bizans dönemine tarihlenen arkeolojik buluntunun yanı sıra 39 sikke de ele geçmiştir. Yangın tabakasında ele geçen sikkelerin büyük bir bölümünün MS 602-615 yılları arasında darp edilmiş olmasından Akropol Doğu (İç) Surları'nda bir yangın sonucu oluşan tahribatın, MS 615 yılı veya birkaç yıl sonrası bir tarihte gerçekleştiğini düşündürmektedir. Güney-Tavşandere Nekropolisi çalışmaları sonucunda, 1535-2300 numaralı karelajda 8 adet mezar tespit edilmiştir. Bu mezarlardan M 225 ve M 230 numaralı kiremit mezarlar MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Güney-Tavşandere Nekropolisi'nde Hellenistik Dönem içerisinde MÖ 2. yüzyıla tarihlenen mezarlarda iğ gövdeli unguentariumların bireyin eline ya da köprücük kemiği üzerine bırakılması,

ölü gömme geleneklerindeki dönemsel sürekliliği göstermesi açısından önemlidir. MS 1. ve 2. yüzyıla tarihlenen mezarlarda ise buluntu gruplarının değiştiğini ve buluntu yelpazesinin genişlediğini görmek mümkündür. Roma Dönemi'ne tarihlenen kiremit mezarlarda Korinth tipi stroterlerin yanında Lakonia tipi stroter kullanımının arttığı görülmüştür. Ayrıca kiremit ya da basit toprak mezarlarda beden in ahşap tabut ya da sal içerisine yerleştirilerek gömüldüğü bu döneme özgü bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Mezar tipleri, ölü gömme gelenekleri, mezar hediyesi ya da ölü eşyalarındaki süreklilik ve değişim, toplumun sosyo-kültürel, ekonomik ve demografik yapısını göstermektedir. 2019 yılında Parion Tiyatrosu'nda postsceanium bölümünün kuzeydoğu dış hattında seviye inme çalışmaları ile duvarın doğu cephesini ortaya çıkarmaya yönelik gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda ise, tiyatro inşa edilmeden önce bu alanda yer alan bir Hellenistik Dönem yapısına ulaşılmıştır. Tiyatro kazılarında elde edilen bu arkeolojik veri de kentin Roma Dönemi yapılarının, Hellenistik dönem yerleşiminin üzerine inşa edildiğine işaret etmektedir. Agora ve Depo Binasında ise, 1355-1355/1355-1350 nolu karelajlardaki kazı çalışmalarında, alanın genelinde anakaya zemine ulaşılmış ve 1360-1350 nolu karelajda görülen mermer döşeli caddenin batı yönünde devam etmediği netlik kazanmıştır. Bu noktada Agora Depo Bina'sının beklenenin aksine daha küçük ölçülerde olduğu anlaşılmış olup, batı yönünde sınırı tespit edilmiştir. 2019 yılında Su Kemer'i'nde gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda 1. ve 2. ayaklar arasında kısmen tahrip olmuş, 2. ve 3. ayaklar arasında ise oldukça iyi durumda korunmuş olan bağlantı duvarlarının yanı sıra 1. ayak ile çökeltme haznesinin yüzeyden de takip edilen birleşik yapısı ile bütün bu kesimlerin anakaya içerisine yerleştirildiği anlaşılmıştır. Bu durumda Su Kemer'i'nin 1., 2. ve 3. ayakları yanı sıra çökeltme haznesinin (piscina limaria) yaklaşık olarak kuş uçuşu 54.5 m uzunluğa sahip tek bir ortak temel üzerinde bulunduğu belirlenmiştir. Yapının anakaya içerisine oyulan yatağa yerleştirildiği ve bu yatağın basamaklı bir şekilde düzenlendiği tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında, Parion Su Kemer'i'nin deprem, heyelan gibi doğal afetlere karşı önceden tasarlanmış bir önleme sahip olduğu ve kurulan mimari düzenin uygulanabilmesi için kesinlikle bir eskizin var olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Toprakkule mevkinde yer alan Oda Mezarlar'da gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda da bu alanın sadece 5 oda mezarın bulunduğu bir alan olmadığı başka tipte mezarların da bulunduğu kentin başka bir "nekropolisi" olduğunu göstermiştir. Yamaç Hamamı'nın hemen önündeki parselde 2015 yılı GPR taramasında tespit edilmiş olan duvarların bulunduğu yapıyı tespit etmek amacıyla kazılarına başlanan SDJ (Sondaj) 12 yapısında ise, GPR taraması sonucunda tespit edilen duvarların bir kısmı açığa çıkarılmıştır. Ancak ortaya çıkarılan duvar kalıntıları yapının kesin işlevini ve hangi döneme ait olduğu hakkında net fikir vermediğinden yapının kullanım amacı ve inşa tarihi hakkında şu an için net bir şey söylemek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

Atlı-Akbuz 2008

Atlı-Akbuz, L. (2008). Hadrianopolis Roma Dönemi Seramiği. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ayça-Polat 2005

Ayça-Polat, B. (2005). Troia'nın Hellenistik ve Roma Dönemi Nekropolleri. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın Tavukçu 2007

Aydın Tavukçu, Z. (2007). Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları. (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Bailey 1988

Bailey, D. M. (1988). A Catalogue of the Lamps in the British Museum 3, Roman Provincial Lamps, London: Museum Publications Limited.

Başaran 1999

Başaran, C. (1999), Başaran, C., "Parion 1997 Araştırmaları", 16. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Cilt. 1, 349-364.

Başaran et al. 2012

Başaran, C. - Keleş, V. - Kasapoğlu, H. - Ergürer, H. E. (2012). "Parion 2010 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", 33. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt. 1, 19-39.

Başaran et al. 2013

Başaran, C. & Kasapoğlu, H. (2013). "Parion Kazısı Metal Buluntuları", III. ODTÜ Arkeometri Çalıştay-Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar, P. Ayter, Ş. Demirci, A. M. Özer (Eds.), Ankara, 126-140.

Başaran & Ergürer 2018

Başaran, C. & Ergürer, E. (2018). Roman Theater of Parion. Çanakkale: İçdaş Yayınları.

Başaran & Yılmaz 2021

Başaran, C. & Yılmaz, A. (2021). "Parion'un (Parium) MS 1. - 2. Yüzyıl Kentsel Gelişimi ve Mimarisi", M. A. Yılmaz, B. Can, M. Işıklı (Eds), Anadolu Arkeolojisiyle Harmanlanmış Bir Ömür Mehmet Karaosmanoğlu'na Armağan, Ankara, 107-134.

BMC Mysia

BMC Mysia (1892). A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum, Catalogue of the Greek Coins of Mysia. London.

Bujukliev 1986

Bujukliev, H. (1986). La Necropole Tumulaire Thrace Pred de Čatalka, Region de Stara Zagora, Sofia.

Carington-Smith 1982

Carington-Smith, J. (1982). A Roman Chamber Tomb on the South-east Slopes of Monasteriaki Kephala Knossos. *The Annual of the British School at Athens*, No 77, 255-293.

Carter 1998

Carter, J. C. (1998). *The Chora of Metaponto The Necropoleis*, Vol. 1. Austin: University of Texas Press.

Çelikbaş 2016

Çelikbaş, E. (2016). 2005-2014 Parion Kazısı Metal (Bronz-Demir-Kurşun) Buluntuları, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

De Juliis 1985

De Juliis, E. M. (1985). *Gi Ori Di Taranto in Eta Ellenistica*, Milano.

Dusenbery 1998

Dusenbery, E. B. (1998). *Samothrace: The Nekropoleis and Catalogues of Burials*, New Jersey: Princeton University Press.

Dündar 2006

Dündar, E. (2006). *Hellenistik ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları*. (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Dündar 2008

Dündar, E. (2008). *Patara Unguentariumları, Patara IV.1*, İstanbul: Ege Yayınları.

Ergürer 2012

Ergürer, E. (2012). *Parion Roma Dönem Seramiği*. (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ergürer & Genç 2013

Ergürer, E. & Genç, S. (2013). "Sur Duvarları, Kuleler, Kapılar ve Limanlar", C. Başaran (Ed.) *Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, İstanbul, 43-56.

Ergürer 2015

Ergürer, E. (2015). "Parion, Agora ve Dükkânlarında Ele Geçen Sigillatolar ve Kırmızı Astarlı Seramikler" C. Başaran, V. Keleş (Eds.), *Parion Kazıları 10. Yıl Armağanı*, Ankara, 49-86.

Fremersdorf 1926

Fremersdorf, F. (1926), *Weitere Ausgrabungen unter dem Kreuzgang von St. Severin in Köln*. BJ, Heft 131, 290-324.

Gjerstad et al. 1935

Gjerstad, E. – Lindros, J. – Sjoqvist, E. – Westholm, A. (1935). The Swedish Cyprus Expedition: Finds and Results of the Excavation in Cyprus 1927-1931, Vol: II, Stockholm.

Günay 1989

Günay, G. (1989). İzmir Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Günay-Tuluk 1999

Günay-Tuluk, G. (1999). Die Unguentarien im Museum von Izmir. *Anatolia Antiqua*, Tome 7, 127-166.

Güngör 2005

Güngör, E. (2005). Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Hayes 1975

Hayes, J. W. (1975). Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum. Toronto: Hunter Rose Company.

Heimerl 2001

Heimerl, A. (2001). Die Römischen Lampen aus Pergamon. Vom Beginn der Kaiserzeit bis zum Ende des 4. Jh. n.Chr. Berlin: De Gruyter.

Kaba et al. 2019

Kaba, H. – Yılmaz, A. – Sulan, S. (2019). "Parion, Toprak Kuleler Mevkindeki Roma Dönemi Oda Mezarlar". E. Özer (Ed.). *Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde Ölü Gömme Adetleri Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 487-506.

Kaplan 2023

Kaplan, D. (2023), Geleneksel Roma Hamamları İçerisinde Smintheion Hamam Yapılarının Önemi. *Propontica Uluslararası Propontis Arkeolojisi Dergisi*, I, 23-46.

Kasapoğlu 2008

Kasapoğlu, H. (2008). Parion Nekropolü 2006 Yılı Seramik Buluntuları. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kasapoğlu & Başaran 2021

Kasapoğlu, H. & C. Başaran (2021). "Parion Odeionu'nda Bulunan Artemis/Diana Heykeli. *Olba*, XXIX, 245-268.

Kaya 2006

Kaya, F. H. (2006). Soli/Pompeïopolis Mezar Tipolojisi. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kaya & Tan 2006

Kaya, E & Tan, T, (2006). “2004 Yılı Bandırma-Doğruca Köyü Banvit Kazısı”, 15. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, 41-52.

Keleş & Oyarçin 2022

Keleş V. & Oyarçin, K. (2022). Parion Akropolü Doğu (İç) Suru Geç Roma Definesi. İstanbul: Ege Yayınları.

Keleş et al. 2014

Keleş, V. – Yılmaz, A. – Oyarçin, K. (2014). Parion Roma Hamamı 2013 Kazıları ve Sikke Buluntuları. Arkeoloji Sanat Dergisi, 147, 21-36.

Keleş et al. 2015

Keleş, V. – Oyarçin, K. – Yılmaz, A. (2015). Parion Roma Hamamı 2014 Kazıları ve Sikke Buluntuları. Arkeoloji Sanat Dergisi, 150, 53-68.

Keleş et al. 2016

Keleş, V. – Yılmaz, A. – Çelikbaş, E. – Yılmaz, M. D. (2016). “The Water Systems of the Ancient City of Parion”, G. Wiplinger (Ed.), De Aquaeductu Atque Aquaurbium Lyciae Pamphyliae Pisidiae The Legacy Of Sextus Julius Frontinus Tagungsband des Internationalen Frontinus-Symposiums, Antalya, 25-32.

Keleş et al. 2018

Keleş, V. – Ergürer, H. E. – Kasapoğlu H. – Çelikbaş, E. – Yılmaz, A. – Oyarçin, K. – Kasapoğlu, B. E. – Yılmaz, M. D. – Akkaş, İ. (2018). “Parion 2016 Sezonu Kazı ve Restorasyon Çalışmaları” 39. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt, Bursa, 183-210.

Keleş et al. 2019

Keleş, V. – Ergürer, H. E. – Kasapoğlu, H. – Çelikbaş, E. – Oyarçin, K. – Kaba, H. – Yılmaz, A. – Kasapoğlu, B. E. – Yılmaz, M. D. – Akkaş, İ. – Akın, E. (2019). “Parion 2017 Sezonu Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları”, 40. Kazı Sonuçları Toplantısı, 3. Cilt, Ankara, 595-616.

Keleş et al. 2020

Keleş, V. – Kasapoğlu, H. – Çelikbaş, E. – Kaba, H. – Oyarçin, K. – Yılmaz, A. – Kasapoğlu, B. E. – Yılmaz, M. D. – Akkaş, İ. – Akın, E. – Özmen, S. (2020). “Parion 2018 Sezonu Kazı, Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları” 41. Kazı Sonuçları Toplantısı, 4. Cilt, Ankara, 391-413.

Keleş & Oyarçin 2020

Keleş, V. & Oyarçin, K. (2020). Akropol Doğu (İç) Sur Yangın Tabakasında Bulunan Sikkeler Işığında Parion'da Tahribat İzleri Üzerine Bir Ön Değerlendirme, TÜBA-KED, 22, 51-66.

Knigge 1976

Knigge, U. (1976). Kerameikos: Ergebnisse der Ausgrabungen, Band IX. Berlin.

Kunisch 1972

Kunisch, N. (1972). Grabfunde aus dem Stadtgebiet von Bergama. E. Boehringer (Ed.) Pergamon Gesammelte Aufsätze, PF I, 94-107.

Lafli 2003

Lafli, E. (2003). Studien Zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und Spätantik-frühbyzantinischen Tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Süd Türkei): Der Forschungsstand und Eine Auswahl von Fundobjekten aus den Örtlichen Museen. (Doktora Tezi) Köln Üniversitesi, 2003.

Lightfoot & Arslan 1992

Lightfoot C. S. & Arslan, M. (1992). Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu. Ankara.

Meriç 2002

Meriç, R. (2002). Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos / Forschungen in Ephesos, Band: 9/3, Wien.

Mert et al. 2018

Mert, İ. H. - Şahin, R. - Altın, A. A. (2018). Prusa Ad Olympum'dan Bir Oda Mezar. International Journal of Social Inquiry, Vol. 11, 203-254.

Okunak 2005

Okunak, M. (2005). Hierapolis Kuzey Nekropolü (159d Nolu Tümülüs) Anıt Mezar ve Buluntuları (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Oyarçin & Yılmaz 2021

Oyarçin K. & Yılmaz A. (2021). "Coins Recovered from Praefurnium - I of the Roman Bath of Parion", O. Dumankaya (Ed.), Arkeolojide Küçük Buluntular: Pişmiş Toprak, Metal, Kemik, Cam ve Taş Eserler, İstanbul, 478-497.

Özüdoğru 2018

Özüdoğru, Ş. (2018). Kıbyra 2014-2016 Yılı Çalışmaları ve Sonuçları. Phaselis IV, 109-146.

Robinson 1959

Robinson, H. S. (1959). Pottery of the Roman Period: Chronology, The Athenian Agora, Vol 5, New Jersey.

RPC IV.2

RPC IV.2 (2005). Roman Provincial Coinage. V. Heuchert (Ed.) From Antoninus Pius to Commodus (AD 138-192): Asia, University of Oxford.

SNG Deutschland

SNG Deutschland (1959). Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland Sammlung v. Aulock. Troas-Aeolis-Lesbos. 5. Heft-Nr. 1439-1767. Berlin: Verlag Gebr. Mann.

SNG France 5

SNG France 5 (2001). *Sylloge Nummorum Graecorum, France 5, Département des Monnaies, Médailles et Antiques, Mysie*. Paris: Bibliothèque Nationale de France Numismatica Ars Classica.

Sorokina & Treister 1983

Sorokina, N. & Treister, M. (1983). Two Groups of Bronze Mirrors from the Collection of the State Historical Museum. *Sovetskja Archaeology*, No. 4, 142-153.

Sulan 2018

Sulan S. (2018). *Parion Oda Mezarları (Yüksek Lisans Tezi)*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Şahin 2010

Şahin, F. (2010). *Patara Metal Buluntuları (Yüksek Lisans Tezi)*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Şahin 2018

Şahin, M. (2018). Apollonia Nekropolü Kurtarma Kazıları 2016-2017 Mezar Tipleri Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı 7/4, 2788-2812.

Şimşek et al. 2011

Şimşek, C. – Okunak, M. – Bilgin, M. (2011). Laodikeia Nekropolü (2004-2011 Yılları), C. Şimşek (Ed.) *Laodikeia Çalışmaları 1.1-2*, İstanbul.

Şirin & Kolağasıoğlu 2017

Şirin, O. A. & Kolağasıoğlu, M. (2017). Amisos Nekropolü Basit Toprak Mezar ve Kiremit Mezar Geleneği. *Uluslararası Amisos Dergisi*, 2, 1-29.

Triester 1994

Triester, M. Y. (1994). Italic and Provincial-Roman Mirrors in Eastern Europe. *Akten der 10. Internationalen Tagung über antike Bronzen*, Stuttgart, 417-428.

Yaraş 2018

Yaraş, A. (2018). "Terracotta Unguentaria from the Necropolis Hill Site of Maymun Sekisi, Mysia" E. Laflı, G. Kan Şahin (Eds.), *Unguentarium / A Terracotta Vessel Form and other Related Vessels in the Hellenistic, Roman and Early Byzantine Mediterranean / An International Symposium (May 17-18, 2018)*, İzmir, 2018, 74-75.

Yıldız 2016

Yıldız, V. (2016). Akhisar Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar. *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/1, 1-24.

Yılmaz 1995

Yılmaz, Z. (1995). Dügüncülü Höyüktepe Tümülüsü, V. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, Ankara, 387-416.

Yılmaz 2013

Yılmaz, A. (2013). "Roma Hamamı" C. Başaran (Ed.), Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, İstanbul, 57-66.

Yılmaz 2015

Yılmaz, A. (2015). "Roman Bath", C. Başaran (Ed.), (Çev: V. Keleş - M. D. Yılmaz), The Flourishing City of Ancient Troad: Parion, Survey, Excavation and Restoration Works Carried Out Between 1997-2009, İstanbul, 57-66.

Yılmaz 2018

Yılmaz, M. D. (2018). "Parion's Water Supply: Preliminary Works, 2014-2015" D. Katsonopoulou (Ed.), Paros IV Paros and its Colonies, Athens, 199-208.

Yılmaz 2022

Yılmaz, A. (2022). Parion Roma Hamamları (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yılmaz & Acar 2018

Yılmaz A. & Acar E. (2018). Parion Antik Kenti Roma Hamamı Mezarlarının Osteoarkeolojik Değerlendirilmesi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Anarsan Özel Sayı 1403-1428.

Yılmaz & Oyarçin 2017

Yılmaz A. & Oyarçin K. (2017), "Parion Roma Hamamı 2015 Kazıları ve Sikke Buluntuları", I. Adak Adıbelli - G. İlgezdi Bertam - K. Matsumura - E. Baştürk - C. Koyuncu - H. A. Kızırlıslanoğlu - T. Y. Yedidağ - B. Topaloğluuzunel (Eds.), Barış Salman Anı Kitabı, İstanbul, 283-298.

Yılmaz & Yılmaz 2023

Yılmaz A. & Yılmaz Z. (2023). The Roman Bath at Parion: Historical Development and The Dating by 14c of its Reused Phase. Mediterranean Archaeology and Archaeometry, 23/1, 77-92.

FİGÜRLER

Figür 1: Parion kenti havadan görünüm ve çalışma yapılan alanlar

Figür 2: Roma Hamamı

Figür 3: Odeion

Figür 4: Akropol Doğu (İç) Sur

Figür 5: Güney-Tavşandere Nekropolisi

Figür 6: M 224 Numaralı Mezar

Figür 7: M 225 Numaralı Mezar

Figür 8: M 225 Numaralı Mezar iç kısmı

Figür 9: M 226 Numaralı Mezar

Figür 10: M 226 Numaralı Mezar birinci gömü evresi

Figür 11: M 226 Numaralı Mezar ikinci gömü evresi

Figür 12: M 227 Numaralı Mezar

Figür 13: M 228 Numaralı Mezar

Figür 14: M 229 Numaralı Mezar

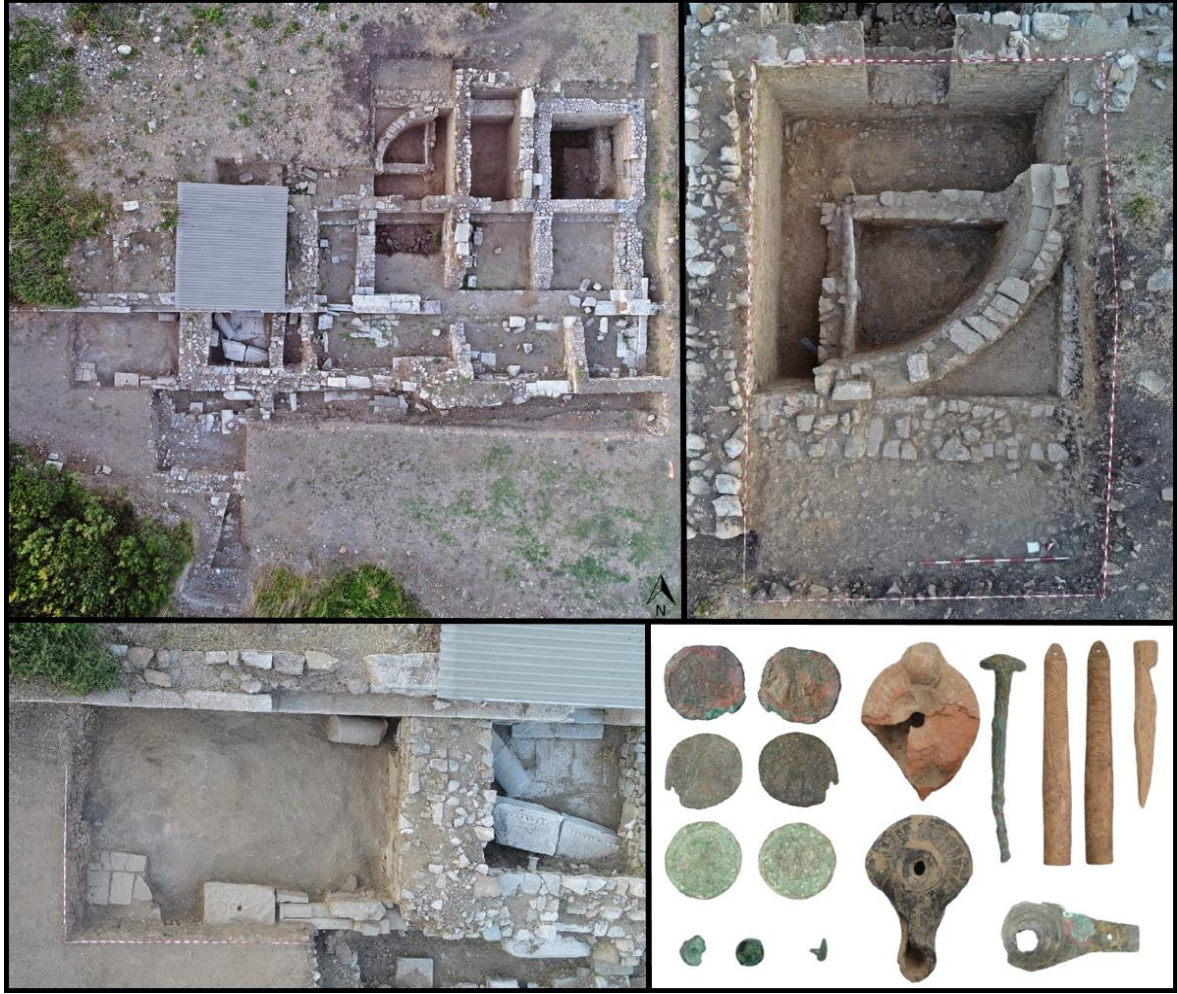
Figür 15: M 229 Numaralı Mezar gömü biçimi ve buluntular

Figür 16: M 231 Numaralı Mezar gömü biçimi ve buluntular

Figür 17: M 231 Numaralı Mezar

Figür 18: Agora/Depo Binası

Figür 19: Tiyatro

Figür 20: Su Kemer

Figür 21: Toprakkule Mevkii Oda Mezarlar

Figür 22: Sondaj 12